

Ayurveda

Deze alternatieve geneeskunde berust op een Indiase versie van de humorenleer. Verstoring van de gezondheid wordt met een dieet behandeld. Zo heeft bijvoorbeeld onvoldoende *pitta* (gal, een combinatie van water en vuur) een slechte spijsvertering ten gevolge en dit wordt behandeld met het eten van scherp gekruide spijzen in de zomer, terwijl teveel *pitta* diarree, bloedarmoede of braken veroorzaakt en behandeld wordt met een dieet van graan, boter, melk en bittere kruiden. *Pitta, kapha* (slijm, een combinatie van water en *akasha* oftewel ruimte) zijn de drie *doshas* (humoren) van deze leer. De levenskrachten zijn gelokaliseerd in 107 *marmas*, verbindingpunten tussen beenderen en spieren et cetera. Voor ernstige verstoringen worden traditioneel ook braak- en purgeermiddelen en aderlaten aanbevolen, en behandeling met dierlijke uitwerpselen, zoals geitenpoep en olifantenpis. Ook bevatten dergelijke middelen wel zware metalen en gemalen kleine beestjes. Tegen impotentie worden 216 verschillende types lavementen aanbevolen met spannende ingrediënten zoals pauwentestikels.

De transcendente-meditatie-organisatie verkoopt sinds 1980 een groot assortiment peperdure ayurveda-middelen en -kuren onder de (merk)namen Maharishi Ayurveda en Ayur-Veda Products. Ayurveda middelen zijn wel onderzocht, maar

uitsluitend door of in opdracht van de "TM-organisatie, wat de waarde van dat onderzoek twijfelachtig maakt. Hoofdverkoper van de middelen is sinds 1985 de arts F. Deepak Chopra."

Aan dit monopolie is sinds kort een einde gekomen zo bericht ons J.L. van Loon, arts te Maassluis, die onze aandacht vestigde op een artikel het huis- aan huisblad Groot Naaldwijk van 09-05-2000. Hans van der Stelt, huisarts te Naaldwijk heeft een eigen kruiden-geneesmiddelenlijn op de markt gebracht. De naam luidt Dr. J. van der Stelt® (*waarover zou zijn dissertatie handelen?*). Het gaat om kruiden op basis van Ayurveda. Het gaat voorlopig om 19 middelen. Hij heeft het modern aangepakt. Met de apotheker van Tuil zijn de belangen ondergebracht in een besloten vennootschap: Indian Herbs Company in Honselaarsdijk. Twee economen hebben de dagelijkse leiding en de 'sales'-afdeling wordt geleid door Arjan Lievaart die als plantenkweker veel ervaring heeft opgedaan in India. De middelen zijn o.a. gericht tegen een te hoog cholesterolgehalte, overgewicht, spier- en gewrichtspijnen en slapeloosheid.

Ayurveda, en nu citeer ik uit "Tussen Waarheid & Waanzin, een encyclopaedie der pseudo-wetenschappen", door Marcel Hulspas en Jan Willem Nienhuis, uitg. de Geus, Breda 1997, is "Vedische geneeskunde (Sanskriet: levenskennis)

Het bijzondere van Ayurveda, aldus de arts is dat de kruiden elkaars werking bevorderen. De samenstelling per middel, het mengen geschiedt op puur wetenschappelijke basis. Een heel ingewikkeld systeem overigens waarin je niet zomaar thuisraakt (*waar hebben wij dit eerder gehoord?*). Wij werken nauw samen met Ayurvedische artsen en apothekers, die allemaal op universitair niveau zijn geschoold. Als huisarts zal hij een longontsteking wel met antibiotica behandelen. Daarnaast kan men proberen de weerstand te verbeteren om een recidief te voorkomen (*zo snijdt het mes aan twee kanten*).

Formeel is er weinig in te brengen tegen deze ondernemer-huisarts. Moreel echter wel. Het vertrouwen dat mensen hebben in de bezitters van een artsenbul wordt hier misbruikt voor het aansmeren tegen betaling van kruiden waarvan der uitwerking allerminst "evidence based" is en ik daag deze huisarts uit het tegendeel te bewijzen. ●

J. Geerling

Acupunctuur onwerkzaam bij de behandeling van vetzucht

Anecdotische publicaties suggereren een effect van acupunctuur bij de behandeling van vetzucht. Er zijn tot dusver echter geen gecontroleerde onderzoeken naar gedaan. Zo'n onderzoek is nu wel ondernomen door Mazzoni et al.¹ Zij recruteerden 40 personen, 18-60 jaar oud, met een Queteletindex (kg/m^2) > 30, die overigens lichamelijk en geestelijk gezond wa-

ren. 20 van hen (groep A) werden wekelijks gedurende 12 weken onderworpen aan uiteenlopende vormen van acupunctuur terwijl de overigen (groep B) een placebobe-handeling kregen. Hierbij werden de naalden slechts 3-5 mm diep aangebracht en steeds 3 mm lateraal van de officiële behandelpunten. Beide groepen waren qua leeftijd en geslacht goed vergelijkbaar. Aan de leden van beide groepen werd gevraagd het gebruik van verzadigde vetten te beperken, als tussendoortjes fruit te nuttigen, veel water te drinken en regelmatig lichaamsbeweging te nemen.

De Queteletindex in groep A was bij het begin van de behandeling 36,2 (standaarddeviatie, SD 6,4) en bij het eind van de behandeling 35,8 (SD 6,5) kg/m^2 . In groep B waren de uitkomsten 33,3 (SD 4,2) resp.

33,2 (SD 4,5) kg/m^2 ; statistisch derhalve geen significante verschillen.

De uitkomsten van dit oriënterende onderzoek maken aannemelijk dat van acupunctuur bij de behandeling van obesitas weinig te verwachten is. ●

J. Geerling

Literatuur

1. Mazzoni R, Mannuci E, Rizello SM, Ricca V, Rotella CM. Failure of acupuncture in the treatment of obesity: a pilot study. *Eating Weight Disord* 1999;4:198-202.

Een onheilige Drieëenheid (II)

Over de verdere Strapazen van de kwakfondsen

De controverse tussen de bonafide medische fondsen en hun kwakmatige concurrenten duurt onverminderd voort en leidde tot veel media-attentie en juristerij. De kwakfondsen tegen kanker en tegen hartziekten hebben in het afgelopen jaar, driftig profiterend van de verwarring bij de goede gever, al flinke bedragen opgehaald en kunnen zich inmiddels de luxe permitteren om dure advocaten in te zetten en gedragen zich derhalve minder angstig als in hun prille begin.

Nationaal Hartfonds

Dit fonds heeft zich in tegenstelling tot beide anderen langdurig verzet tegen de door het bonafide fonds geëiste naamswijziging. Beide ander kwakfondsen gingen daartoe voetstoots over, maar bij het NH lag dat anders. Na maandenlange procedures met – in opdracht van de rechter – pogingen tot comparitie en vrijwillige naamswijziging, moest de rechter te Den Haag uiteindelijk op 19 mei toch met een dwingende uitspraak komen. De rechter oordeelde dat de naam NH te verwarrend was en derhalve moest worden veranderd in 'Fonds voor het hart' of 'Fonds voor het bestrijden en voorkomen van hartziekten'. Inmiddels heeft het NH de eerste naam gekozen en zijn dus nu alle drie kwakfondsen herdoopt. Een mooi succes voor de Nederlandse Hartstichting, dat overigens financieel wel enige schade lijkt op te lopen door zijn ongewenste concurrent: men haalde in 1999 130 miljoen gulden binnen, één miljoen minder dan het jaar ervoor.

De personele problemen bij het NH (zoals wij ze nog maar even zullen noemen) duren voort: er zijn na de leegloop van de 'wetenschappelijke adviesraad' en de wijzigingen in bestuur en directie vrijwel geen stro-

mannen c.q. -vrouwen meer over. In een onthullend artikel van Addie Schulte in *Het Parool* van 20 april 2000 beklagden de weglopers zich over gebrek aan inzicht in de geldstromen, die ook naar Zwitserland en Engeland leidden en naar onduidelijke stichtingen in eigen land, over communicatieproblemen tussen bestuur en kantoor en over 'dingen die beter achterwege hadden kunnen blijven'. Ook de komst van de nieuwe directeur, Goijarts, was een bron van conflict en leidde tot het vertrek van bestuursvoorzitter mevr. Quarles van Ufford. Woordvoerder van der Klis omschreef het doel van het NH als het tegengaan van medicalisering, maar men gaf wel 750.000 gulden aan een Londens ziekenhuis voor onderzoek naar chelatie-therapie, een reeds lang als zinloos bekend staande vorm van medisch bedrog. Een ander activiteit van het NH is de promotie van 'pro hart brood', rijk aan gezonde stoffen en nog lekker ook. Volgens een folder, aangehouden bij een warme bakker te Amsterdam, is dit brood ontwikkeld 'in samenspraak met het NH'. Samenvattend kunnen wij dus de kop van het Parool-artikel geheel en volmondig overnemen: 'Het enige wat het Hartfonds goed kan is inzamelen'. In 1998 werd 1,9 miljoen gulden opgehaald en in 1999 al 4 miljoen. Schandelijk. ●

Nationaal Fonds tegen Kanker

Dit koekoeksjong, dat zo fraai à terme ter wereld kwam tijdens de eerste jubileumfestiviteiten van het KWF in maart 1999, slaagde er in zijn eerste jaar (dat in feite maar acht maanden duurde) al in om 3,8 miljoen gulden binnen te halen. Dat geschiedde op de reeds eerder beschreven malafide wijze: vestigingsplaats van het NFK in Amsterdam (net als het KWF), naamsverwarring als beschreven, een mailing met bedelbrief en acceptgiro gelijktijdig met die van het feestvierende KWF en het volledig ontbreken van de notie in die brieven dat men een nieuw fonds is met een andere doelstelling. Directeur is mevrouw drs. C. Buijs en zij vormt samen met twee basis- niet-toxische artsen (Valstar en Bolhuis) het boegbeeld van het NFK. Het toegenomen zelfvertrouwen van dit gezelschap bleek uit het kort geding dat men aanspande tegen de Consumentenbond, dat een en nader natuurlijk zelf ook had aangemoedigd door zeer slappe knieën te tonen na een eerste brief van het NFK: men slikte zijn bezwaren tegen de werkwijze

van de kwakfondsen vrijwel per direct al weer in (*Actieblad* mei, pag. 11). Het NFK zal gedacht hebben: die kunnen wij makkelijk nog wat verder vermederen, want ze hebben impliciet hun ongelijk al toegegeven met hun rectificatie. Dit dieptepunt in de geschiedenis van de Consumentenbond kreeg zo inderdaad nog een klein vervolg: de formulering van de rectificatie moest nog iets werden aangescherpt: van 'misleiding' wilde de rechter niet weten. Wel hield de Consumentenbond vol, dat er sprake is van grote verwarring: veel leden beklagden zich bij de bond, maar a fortiori bij KWF en Hartstichting over de verwarring tussen de beide soorten fondsen. Dat de kwakfondsen verwarring zaaien, dat hield woordvoerder Louw van de Consumentenbond later ook in een uitzending van B&W staande: het is ook te evident, natuurlijk.

In twee TV-uitzendingen werd aandacht besteed aan de problematiek van de kwakfondsen: in *Rondom Tien* (20 april), een NCRV-discussie-programma met Cees Grimbergen als gespreksleider, en in B&W op 28 april met Witteman. In Rondon Tien werden Van der Klis (NH) en Neel Buijs (NFK) geconfronteerd met de directeurs van Ned. Hartstichting en KWF, Van Deth en Van de Poll. De alternatieve directeurs werden gechaperonneerd door Valstar en twee van zijn meest tv-genieke beroepspatienten Kees Braam en mevrouw Stam-Da Costa (moeder van leukemie-patiëntje Sijfra, dat per dag 40 capsules van Valstar slikt). Als wetenschappelijk kroongetuige van de serieuze wetenschap trad op dr. ten Bokkel Huinink, internist-oncoloog aan het AVL te Amsterdam. Grimbergen was pathologisch onpartijdig: hij maakte in het geheel geen melding van het hem bekende feit, dat de drie kwakfondsen één gemeenschappelijke initiator hebben, die vermoedelijk slechts op geld uit is. Na enig geharrewar over de voorwaarden tot erkenning door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF), wilde hij het debat naar een 'fundamenteleer ni-

Hema BH: gevaarlijk voor de volgezondheid?

veau' verheffen: op de achtergrond is er natuurlijk sprake van een 'rich-tingenstrijd' tussen alternatief en regulier en is er een zich bedreigd voelend 'kanker-establishment', zo sprak Grimbergen. Gelukkig bleek de intellectuele en medische bagage van de kwakfondsdirecteuren gering: Van der Klis kwam met het prefab grapje, dat nu zij voor kwakfondsen worden uitgemaakt de Ned. Hartstichting beter het Dagobert Duckfonds kan worden genoemd: zo rijk zijn zij en ze beleggen zelfs een deel van hun geld. Buijs beweerde dat dieet en gerichte supplementen de kwaliteit van leven van kankerpatiënten kunnen verbeteren, terwijl er zelfs mensen genezen dankzij die aanpak. Het NFK heeft het kennelijk erg moeilijk om salonfähige onderzoeksdoelen te vinden, want wat Buijs daarover te berde bracht was wel zeer onthullend. Allereerst moest de hypothese onderzocht worden of het dragen van een beugelbeha niet de kans op borstkanker kan vergroten. Terwijl ten Bokkel bijna fysiek onpasselijk werd, kakelde Buijs verder: 'Afklemming van de lymfebanen kan daar alles mee te maken hebben!'. Het NFK wil ook geld steken in onderzoek naar de effecten van de Aqua Tilis Therapie van de in onze kring welbekende Eindhovenenaar Essaidi, die in zijn pyramidevormige kruidensauna de vrije radicalen uit zijn patiënten drijft, waarna ze met ruwe washandjes worden afgenomen (*Actieblad* dec 1996 en dec 1999). Zelfs Grimbergen leek dit kwakzalverij, maar Buijs had in Eindhoven opvallende resultaten gezien. Essaidi is ook een oude vriend van de Rotterdamse orthomoleculaire arts Trossel, een naam die steeds vaker opduikt als kwade genius achter alle drie de kwakfondsen. Het enige serieus klinkende onderzoeksdoel werd niet verder gespecificeerd, maar wordt uitgevoerd door TNO-Zeist, hetgeen erg indrukwekkend klinkt, maar voor geld kan – naar het schijnt – iedereen daar vrij makkelijk terecht.

In *B&W*, waarin Witteman gelukkig niet de pathologische onpartijdigheid toonde zoals Grimbergen deed, had Buijs het lastiger. Ze werd bijgestaan door ANTTT-arts M.Klatte, een magere onverstoorbare man met flaporen, die bij uitbehandelde kankerpatiënten 'het bloed door een microscoop bekijkt' en dan een individueel regiem voorschrijft. Hij beschikt over tientallen opgegeven en door hem genezen kankerpatiënten. Gelukkig werd Van de Poll (KWF) hierover bijna echt boos: hij noemde die suggestie gevaarlijk, nu er ongetwijfeld veel kankerpatiënten keken. Louw van de Consumentenbond

redde wat er te redden viel van de droevige reputatie van zijn club inzake de kwakfondsen en steunde Van de Poll krachtig in diens stellingname. Het KWF haalde in 1999 110 miljoen binnen, het NFK in acht maanden 3,8 miljoen. Natuurlijk wordt die 110 miljoen ook niet helemaal goed besteed, maar vergeleken bij het NFK lijkt zelfs het KWF wel een wonder van rationaliteit en welkendheid. ●

Artrose en Reumastichting

De jongste loot van de kwakfondsfamilie, gevestigd te Amsterdam (net als het Nationaal Reumafonds, het NH zit – net als de Ned. Hartstichting – in Den Haag) is de Artrose en Reu-

mastichting. Ook daar zit men niet stil: bijna maandelijks gaan er grote mailings de deur uit met oplagen van wel 250.000 per keer! Ook het Nationaal Reumafonds heeft kennis genomen van de grote verwarring onder haar donateurs en heeft deze daarvoor schriftelijk gewaarschuwd. De Artrose en Reumastichting heeft vervolgens de brutaliteit gehad om het Reumafonds te verzoeken daarmee op te houden. Men wil samenwerking etc. Het reuma-kwakfonds is er zelfs nog in geslaagd om hun gironummer sterk te laten gelijken op het vier nummers tellende nummer van het Nationaal Reumafonds, opdat de trouwe donateurs van dit bona fide fonds maar niets in de gaten zullen hebben. Over misleiding gesproken: driewerf schande. ●

C.N.M.Renckens

WWW.Rath.nl

Van het bestuur van de SC Heracles, die als nieuwe hoofdsponsor de vitaminepusher Matthias Rath aanstelde, werd niets vernomen. Men nam niet de moeite op ons schrijven te reageren en is kennelijk dolblij met Rath. Gelukkig kunnen wij melden, dat Heracles er niet in is geslaagd via de nacompetitie tot de KPN-telecompetitie ('ere-divisie') door te dringen, zodat de voetballiefhebbers onder onze leden niet de kans lopen om op de zondagavonden van het nieuwe seizoen, kijkend naar Studio Sport, voortdurend geconfronteerd te worden met de tekst *WWW.Rath.nl* op de shirtjes van de Heracles-spelers.

NACOMPETITIE	
Greep A	
FC Groningen - MVV 1-2, 73. Falis 0-1, 77. Gregoor van Dijk 1-1 (11palschop), 90. Kooske 1-2. Scheidsrechter: Van Meerk. Toeschouwers 11.412. Gele kaart: Gregoor van Dijk (Groningen). Meert, Nuyts (MVV).	
Emmen - Heracles 2-1, 18. Van Oostrum 1-0, 72. Te Braak 1-1, 80. Hoogveen 2-1. Scheidsrechter: Luyten. Toeschouwers: 3290.	
Eindstand	
Groningen	6 5 0 1 15 19-7
Emmen	6 2 2 2 8 8-10
MVV	6 2 1 3 7 11-14
Heracles	6 1 1 4 4 10-17
Groningen promoveert naar divisie.	

Rath zelf wordt steeds gekker: hij schrijft open brieven naar de Tubantia pers en beschuldigt de media van een tegen hem gerichte hetze. Op de Duitstalige versie van zijn website zijn nu ook enkele bestuursleden van de VtdK opgenomen in zijn rijtje aartsvijanden, te vinden onder de rubriek 'Most wanted'. Het weerhield Rath er niet van om van onze Vereniging medewerking te vragen voor een openbaar debat in Den Haag

over de waarde van zijn 'therapie'. Hij wilde daarvoor graag een cardioloog uit onze gelederen, nadat eerder de Ned. Ver. v. Cardiologie en de Ned. Hartstichting medewerking hadden geweigerd. Wij adviseerden Rath om eerst op te houden met schelden en vervolgens eens te publiceren in medische vaktijdschriften. Nu is de situatie omgekeerd: in het *British Medical Journal* van 17 oktober 1998 verscheen een artikel van de farmacoloog Tröger, waarin de therapeutische waarde van Vitacor 20/90, één van Rath's paradepaardjes, als nihil werd beoordeeld (BMJ 1998;317:1069-71).

De 'vitamine-professor', zoals hij in de media wordt genoemd, blijft internationaal opereren. In Duitsland o.a met grote billboards vol reclame, terwijl hij recent in Wittenberg (waar eerder Luther zijn succesvolle carrière begon) een landgoed van 1 miljoen DM aankocht. Van een vooraanstaand VtdK-lid, dat door Amerika reisde ontvingen wij een pagina uit *USA Today*, geheel gevuld met een advertentie van Rath.

Intussen werd ons ook bekend, dat Rath bij zijn vestiging te Almelo in 1998 een startsubsidie van de gemeente ontving van 2,2 miljoen gulden: 10.000 gulden per werknemer. Herman Finkers ('Het stoplicht springt op rood/ het stoplicht springt op groen/ In Almelo is altijd wat te doen') zal zijn mening over zijn woonplaats moeten herzien: met de komst van de megalomane, paranoïde, orthomonetaire 'cellulaire genezer' Rath in zijn stad is het beslist minder saai geworden. ●

Correspondentie

Libelle

Op 19 februari 2000 werd door de voorzitter onderstaand schrijven verzonden aan de hoofdredactie van het damesblad Libelle:

Het is niet zonder aarzeling, dat ik - voorzitter van de in het briefhoofd vermelde Vereniging - mij wend tot de inhoudelijke leiding van uw veelgelezen tijdschrift. Het is ons onmogelijk om op elke publikatie, die te vriendelijk of zelfs kritiekloos zegeningen van alternatieve geneeswijzen of kwakzalverijen beschrijft, te reageren. Het is ons natuurlijk bekend, dat alternatieve genezers en genezeressen vaak kleurrijke, intrigerende en lekker brutale types zijn, die de interesse van het lezerspubliek snel kunnen wekken.

Er zijn o.i. echter toch grenzen aan de mate waarin publieksvoorlichting over alternatieve genezers onschadelijk en alleen verkemelijk is. Niet gering is bijvoorbeeld het aantal kwakzalvers, dat zijn carrière volledig te danken heeft aan de journalistiek, waarbij dat tegenwoordig eerder de televisie is dan de schrijvende pers. Jomanda werd beroemd dankzij Tineke de Nooij en dr. Houtsmuller kreeg veel bekendheid na een optreden bij Simek.

Dat ook *Libelle* af en toe alternatieve genezers belicht, dat beschouwen wij als een onvermijdelijk fenomeen. Toch waren wij al bijzonder ongelukkig met de *unvervroren* reclame, die Clara Ruizendaal van het gelijknamige instituut in de *Libelle* van 27 augustus 1999 voor zichzelf mocht maken. Een opgegeven kankerpatiënte kreeg van haar te horen: 'U bent te laat bij ons gekomen, daar ben ik eerlijk in.' En even later: 'Ik ben helderziend, helderhorend, heldervoelend, helderwetend en telepathisch.' Ook andere uitspraken van deze dame zijn in het gunstigste geval als koeterwaals te bestempen en in het kwaadste als oplichting. Tegenspraak van de auteur van de reportage kreeg zij nauwelijks.

De verschijning van het Nieuwe ABC van het alternatief genezen in de *Libelle* van 4 februari 2000 was de druppel, die de emmer bij ons deed overlopen en in de rest van dit betoog hoop ik u ervan te overtuigen, dat u met dergelijke informatie uw lezeressen geen goede dienst bewijst. Als bron van informatie bij het

artikel werd Paul van Dijk's boek opgegeven: een boek weliswaar door een arts geschreven, maar een boek dat in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* werd gekritiseerd wegens zijn gebrek aan kritiek en wegens het ontbreken van elk oog voor de gevaren van de alternatieve geneeswijzen. De onzin in uw ABC ligt voor het oprapen: 'Rescue cream is een eerste hulp bij ongelukken-zalf, die emoties kalmeert' en 'chiropractie boekt goede resultaten bij hoge bloeddruk en astma' en 'kruiden stimuleren het lichaam om gifstoffen te lozen' en 'het homeopathische middel Echina verhoogt de weerstand bij griep en verkoudheid'. Deze reeks van onjuistheden zou moeiteloos uitgebreid kunnen worden.

Alternatieve geneeswijzen worden door de gewone geneeskunde afgewezen omdat de werkzaamheid ervan in goed onderzoek niet kan worden aangetoond. Als medici toch dit soort methoden gaan toepassen dan tonen zij minachting voor de regels van de kunst en impliceren indirect dat reguliere artsen hun patiënten belangrijke mogelijkheden onthouden. In werkelijkheid bieden zij de patiënt valse hoop, extra onkosten, vaak strenge leefregels die tot sociaal isolement kunnen leiden en hen wordt een absurde theorie over ziekten en gezondheid aangepraat (meridianen, stoorvelden, vervuilde dammen, aura's etc.). Al deze zaken belemmeren patiënten om verstandig met hun ziekte om te gaan.

De Vereniging tegen de Kwakzalverij doet een dringend beroep op uw redactie om in de toekomst bij het publiceren van verhalen over alternatieve geneeswijzen tevens tenminste ook het oordeel van normale medici te vragen. De goede naam en grote lezerskring van uw blad garandeert dat dezen daartoe steeds bereid zullen blijken. Veel onheil kan daarmee al voorkomen worden.

C.N.M. Renckens

Het antwoord van Libelle d.d. 22 maart luidde als volgt:

Hierbij wil ik u bedanken voor uw brief van 19 februari 2000, waarin u reageert op ons artikel over alternatieve geneeswijzen in nr. 6 van *Libelle*.

Het artikel is opgenomen omdat het aansluit bij de behoefte van onze lezeressen: een groot deel van hen is geïnteresseerd in de niet-reguliere medische wetenschap. Daarom zullen wij ook in de toekomst regelmatig aan deze onderwerpen aandacht besteden.

Wij zullen uw advies, om in het vervolg ook het oordeel van reguliere medici te vragen, ter harte nemen. ●

*Met vriendelijke groet,
Marianne Wenneker,
redactiemanager*

Hogeschool Holland

Op het schrijven van het bestuur d.d. 14 december 1999 aan de Hogeschool Holland (HH), waarin wij stopzetting eisten van de Leergang Complementaire Zorg, is totnogtoe geen inhoudelijke reactie gekomen ondanks de toezegging van directeur mr. Rietvelt, dat deze snel zou komen. De leiding van die hogeschool bestaat kennelijk uit semi-intellectuelen die met een mond vol tanden kennis nemen van de eerste de beste kritiek op hun cursus-aanbod. En dat terwijl er alom sprake is van discussie over samenwerking tussen hogescholen en universiteiten. De zieltogende Open Universiteit (OU) wordt, blijkens een bericht uit *De Volkskrant* van 5 april inmiddels benaderd door dertien hogescholen, die hun status willen opvoetsen door samenwerking met deze OU. Het zou ons niet verbazen als de HH daar ook tussen zit.

Intussen trad Marilène Dols, natuurgeneeskundige en docente aan Rietvelts Leergang Complementaire Zorg, op tijdens het grootschalige Congres Complementaire Zorg in De Meervaart te Amsterdam op 18 mei. Zij sprak daar over het gebruik van kruiden in de dagelijkse verpleegkundige praktijk! Andere sprekers waren afkomstig van het Utrechtse Van Praag Instituut, de School voor Voetreflexologie te Alkmaar en zijn o.a. acupuncturist/fysiotherapeut, docent Therapeutische Touch, Simontontherapeuten van het Utrechtse Diaconessenhuis of Feng Shui-consulent te Lelystad. Inschrijvingskosten van het congres: f 275,-. ●

KWF, afd. voorlichting

Het onderstaand schrijven werd op 23 maart 2000 verzonden aan mevrouw C. Honig, hoofd voorlichting van het NKB/KWF te Amsterdam:

Geachte mevrouw Honig

In *Medisch Vandaag* van vorige week gaf u commentaar op het voornemen van minister Borst om kwakzalvers harder aan te pakken. Uw eerste zin kwam bij mij hard aan: 'Er zijn veel goed georganiseerde alternatieve behandelaars die zorgvuldig met de patiënt omspringen.' Vooral de solisten richten, volgens u, de schade aan.

Ik vraag mij telkens weer af waarop toch de mening, dat georganiseerde genezers beter werk afleveren en minder schade aanrichten dan de niet-georganiseerden berust. De voorbeelden van het tegendeel liggen toch voor het oprapen:

- Adelbert Nelissen, tegen wie justitie nu een rechtszaak heeft aangespannen wegens medeverantwoordelijkheid voor de dood van drie mensen, is lid van de Nederlandse Vereniging voor Macrobiotiek, maar niets weerhield hem om zijn volgelingen af te raden naar de dokter te gaan.

- Houtsmuller is lid van de ANTTT, maar hij ontzag zich niet om de duizenden lezers van zijn boekjes voor te liegen en hen à raison van soms 2000 gulden per maand haaienkraakbeen en andere nutteloze middelen voor te schrijven.

- Valstar, ook tot voor kort lid van de ANTTT, verbonden aan het NFK en als adviseur ook verantwoordelijk voor het ONCO-project van de orthomoleculaire handelaar Nieuwenhuis, is ook zo'n 'georganiseerde'! Hij is in feite gewoon Moerman-arts en is zo gestoord, dat hij recent prof.P. Borst verweet zijn vak niet goed bij te houden. Hij is slechts basis-arts, maar durft gewoon kankerpatiënten te behandelen!

- B.R. de Klijn, verbonden aan het Centrum voor Holistische Geneeskunst te Ellecom, is zeer goed georganiseerd, want hij is zelfs voorzitter van de ANTTT. Ik weet van een weduwnaar wiens vrouw door hem behandeld werd, dat hij bij levermetastasen een 'leverspoeling' aanbiedt: zes dagen engels zout, olijfolie en orthofosforzuur. Daarnaast koffieclysma's!

De reeks voorbeelden is eindeloos uit te breiden en overtuigt u er hopelijk van, dat ook een misschien juist zelfs georganiseerde kwakzalvers, want anders zijn het niet, veel schade aanrichten. Deze schade is van financiële aard, maar bestaat

ook valse hoop, onsmakelijk voedsel, rituele dwang die tot sociaal isolement kan leiden en leidt ook tot het ondermijnen van het vertrouwen in de reguliere behandelaar, als mede in het aangepraat krijgen van absurde ideeën over kanker en zijn behandeling.

Het zou zeer belangrijk zijn, als u deze feiten ook in uw voorlichting zou laten meewegen. Uw stichting heeft nog altijd groot gezag en zou veel kankerpatiënten van het dwaalspoor kunnen afhouden!

W.G.: C.N.M. Renckens

Naar aanleiding van dit schrijven is er door KWF-directeur dr. K.W. van de Poll telefonisch contact opgenomen met de voorzitter. In dat gesprek bleek de heer van de Poll van mening dat de verschillen van mening tussen VtdK en NKB/KWF eigenlijk veel kleiner zijn, dan in onze kring gedacht zou worden. Vooral na de verhitte discussies over de uitnodiging aan Houtsmuller voor het jubileumcongres was er een mate van polarisatie tussen de VtdK en de NKB/KWF ontstaan, waarmee van de Poll 'erg ongelukkig was'. Tot krachtig afwijzen of ontraden van alternatieve behandelmethoden bij kanker is de NKB/KWF niet bereid en daarin blijft zij met ons van mening verschillen. In de achterban, die de financiële basis vormt van NKB/KWF, zitten vermoedelijk te veel mensen, die helemaal niet zo afwijzend staan ten opzichte van alternatieve geneeswijzen en bovendien, aldus Van de Poll, komen alternatieve geneeswijzen tegemoet aan de behoeften van de patiënt. Als punt in zijn voordeel wees Van de Poll er nog eens op dat het boekje *Wegen en Afwegen* toch maar uit de roulatie werd genomen en dat een heruitgave ervan erg onwaarschijnlijk is. Intussen blijft de NKB/KWF in gesprek met de artsen van de ANTTT, die in onze ogen niet anders dan als kwakzalvende en dysfunctionerende artsen moeten worden beschouwd. ●

Aan de Heer J. Geerling, internist maart 2000

Zeer geachte heer Geerling
Bijgaand een advies dat een lokale genezer meegaf aan de moeder van een meisje van acht. (Ik hoop dat u kans ziet het origineel af te drukken). Moeder had zich hier gemeld omdat het kind, naast inspanningsastma, last had van hoofdpijn en slapeloosheid. Het kind was kribbig en ging met tegenzin naar school. Tij-

dens iedere gymles werd ze ziek.

Uitgebreid onderzoek (waaronder een EEG) had niets aan het licht gebracht.

Bij de wondergenezer werd het kind via 'elektro-methoden' getest op allergie. Aangeraden werd het kind te 'ontgiften'. Het hoofdje van het kind zou geregeld 'losgemaakt' moeten worden via een wervelkolombehandeling. Het zou ook verstandig zijn om het huis te onderzoeken op 'aardstralen' en het kind eventueel voedingssupplementen te geven. Het eerste consult was f 150,-, het tweede (losmaken van het hoofdje) f 75,-

Er zouden natuurlijk een aantal consulten én supplementen nodig zijn.

De ouders, die nogal geschrokken waren van het verhaal dat de alveesklier van hun kind ontgiftiging nodig had, kregen argwaan toen bleek dat hun verzekering de reke-

vervolg op pagina 12

COLOFON

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Oprichting	1 januari 1881
Correspondentie-adres	Jister 17-19, 8446 CD Heerenvveen, Tel: 0513-625956
Bestuur	
Voorzitter	C.N.M. Renckens, vrouwenarts, Hoom
Secretaris	H. de Vries apotheker, Heerenvveen, e-mail: antikwak@dds.nl, internet: http://www.dds.nl/~antikwak.
Penningmeester	I.H. Harms, dierenarts, Hardenberg
Leden	P.M. Siegel, psychiater, Amsterdam dr. A.P.M. van Dam, medisch adviseur Den Haag prof.dr. F.S.A.M. van Dam, hoogleraar psychologie, Amsterdam mr. Th. Douma, advocaat, Haarlem C.P. van der Smagt, huisarts, De Bilt prof.dr. H. Timmerman, hoogleraar farmacochemie, Voorschoten W.M. Veenema, huisarts, Joure
Adviserende leden	S. Lelie, geneeskundig inspecteur (i.r.) Middelburg P.C. Bügel, psycholoog, Groningen
Erelid	I.A. van de Graaff, apotheker, Rotterdam.
Redactie	J. Geerling, internist, Keverdijk 69 1411 SK Naarden. Aanleveren van kopij op Wordperfect 5.1 of Word.

Postgiro van de vereniging: 32237 ten name van de penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Hardenberg. De contributie bedraagt thans minimaal f 50,- zulks met inbegrip van een abonnement op het Actieblad tegen de Kwakzalverij; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10,-; begunstiger wordt men door schenking aan de vereniging van minimaal f 500,-.

ningen niet betaalde. Deze 'arts' had verteld had dat dit "meestal geen probleem" was. Ze waren ook verbaasd dat hij geen arts was, dat stond toch op zijn kaartje? (zie kader).

Verwasch vertelde mij telefonisch dat hij een doctoraal in de geneeskunde heeft. Toen ik vroeg naar vergoedingen, zei hij dat de meeste verzekeringen betaalden, maar dat het Zilveren Kruis (onze verzekering) een 'probleemverzekering' was.

Tijdens dit telefoontje bood hij mij een mogelijkheid om kosten wél vergoed te krijgen. Door de consulten van f 75,- te omschrijven als 'manuele therapie', (vast tarief f 58,75) zou ik als patiënt slechts een klein bedrag bijbetalen.

Een truc die niet werkt omdat verzekeraars alleen manuele therapie vergoeden die door een fysiotherapeut of arts wordt uitgevoerd.

De moeder van het meisje heeft een aantal (gratis) adviezen van medewerkers van de CARA-lijn van het Astmafonds opgevolgd. In overleg met de huisarts en leerkrachten is de medicatie beter geregeld en gezorgd dat het kind zich op school veel prettiger voelt. De hoofdpijn verdween daarop als sneeuw voor de zon en het kind gaat zelfs weer met plezier naar de gym.

Alternatieve behandelaars die jonge kinderen voor hun eigen gewin willen medicaliseren, richten ongetwijfeld schade aan. Ik ga discussies over homeopathie of zogenaamde allergietesten via 'spanningsvelden' echter niet meer aan omdat je mensen niet van een geloof afpraat. Het verhaal dat kwakzalvers onzin verkopen, leggen mensen vaak naast zich neer. De waarschuwing dat onzin die je koopt lang niet altijd wordt vergoed, werkt meestal wel.

Ik werk als publicist binnen de gezondheidszorg en merk dat mensen de laatste jaren zijn gaan denken dat

Hier volgt een verkorte versie van de bij de nevenstaande brief gevoegde bijlage:

Rafaël Verwasch Nederlandse Artsen Acupunctuur
Stichting
Nederlands Genootschap
voor Acupunctuur
Internationale Artsen Federatie
voor Resonantiehomeopathie

Algemene informatie:

- A. FN-2** functie: alvleesklier-> immuunsyst.-> allergie
- B. Latensin Sulfur** functie: immuunsyst. Allergie Correctie ontgiften

Onze darm, de lever met zijn galwegen, da alvleesklier en de nieren vormen belangrijke stations voor onze stofwisseling. Daarom is een basisbehandeling vaak nodig.

Deze middelen staan onder A. Gebruik 2-3 maal per dag 5 druppels in de mond. Vindt U dit te bitter dan kunt U verdunnen op een in een glaasje water. Schudt het flesje eerst 10 maal op Uw handpalm.

De eerste 14 dagen neemt U daarom alleen preparaat A. Vergeet U dit een of meerdere dagen, dan gaat U er gewoon extra dagen lang mee door.

Na 14 dagen begint U met preparaat B, dat schadelijke micro-organismen of giftige stoffen verwijderd. De eerste ochtend 5 druppels op de polsen insmeren. De volgende ochtend 5 druppels in de mond. Iedere ochtend blijft u 5 druppels innemen (niet meer op de pols) Middel A blijft u doorgebruiken en maakt U op. Middel B kan reeds na 2 weken met de VEGA test gecontroleerd worden of dit nog langer ingenomen moet worden. (Snelle werking!)

etc. etc.

tegenwoordig 'alles' vergoed wordt. Het zou wellicht wijs zijn als leden patiënten die aangeven dat ze het alternatieve circuit in willen, aanraden om (voor ze gaan) bij de alternatieve te vragen wat behandelingen en supplementen kosten, en bij hun verzekering te checken of hier iets

van vergoed zal worden. Dat kan een aantal alterneuten hoop ik, hun 'praktijk' kosten. Met vriendelijke groet. ●

*Hansje Ausems-Habes,
journalist/publicist*

JOB

"De titel van mijn voordracht, Zondebok, Leugenstof-feerder of nietige medicijnmeester, is ontleend aan de statenvertaling van het boek Job, hoofdstuk 13, vers 4, waarin Job in zijn lichamelijke nood aan zichzelf overgelaten, zijn vermeende helpers toevoegt: 'want gewis-selijk, gij zijt leugenstoffeeders; gij allen zijt nietige medicijnmeesters'. Hij voegt er aan toe: 'Och, of gij gans stilzweegt, dat alleen zou U lieden voor wijsheid wezen'. Hij spreekt verder over 'winderige woorden'.

In een nieuwe vertaling wordt, minder pregnant, leu-genstoffeeders vertaald als 'lieden die met leugens pleisteren' en medicijnmeesters met 'kwakzalvers'

De boodschap is overduidelijk, de kritiek vernietigend: een mens in grote lichamelijke en geestelijke nood vindt geen hulp bij helpers die pretenderen iets te kunnen, maar machteloos zijn en dit verbergen achter holle frasen, die alleen maar agressie opwekken en het lijden nog smartelijker maken."

D. Durrer, hoogleraar in de cardiologie en klinische fysiologie. Fragment uit de diërede ter gelegenheid van de 351e dië natalis van de Universiteit van Amsterdam.